

PÁPUA

TREKKING

Órák teltek el, mióta gépünk felszállt Balin és most, a hajnali derengésben egy teljesen más világ, Új-Guinea szigete terül el alattunk. Ameddig a szem ellát sűrű erdők és hatalmas hegycsúcsok keretezik a tájat, bizton állíthatom, hogy Földünk legérzékenyebb részére érkeztünk.

Szöveg és kép: Buzás Balázs

Egy rövid megálló erejéig a sziget déli partján, Timikában landolunk, majd a 4884 méteres, hófödte Puncak Jaya mellett repülve lassan közeledünk a tartomány fővárosa, Jayapura felé. Sajnos a híres hegy látképét egy óriási tájseb, a napi egymillió dolláros profitot termelő Grasberg-bánya hatalmas gödre csúfítja el. Rögtön megértjük, hogy Indonéziának miért is fontos a pápuák lakta sziget és ezek után azon sem csodálkozunk, hogy a távoli tartományba látogató turisták száma ilyen elenyésző. A vad pápuákról terjedő szóbeszéd – miszerint „becsapnak, kirabolnak, megesznek, különben is, arrafelé csak engedélyek birtokában lehet utazni, és a sziget méregdrága” – hatására még a hátizsákos turisták közül is csak kevesen vetődnek erre. A sziget nyugati része, Pápua tartomány (melyet korábban a hangzatos Irian Jaya néven illettek) valóban nem az elkényelmesedett, tengerparti bulikban megfáradt turistáknak való hely, hanem azoknak, akik kíváncsiak, milyen lehetett bolygónk az emberi „civilizáció” elburjánzása előtt.

A tartományi székhelyen, Jayapurában landolunk, ahol feltűnő, hogy a városokban élők és természetesen az üzletemberek zöme az ország legtávolabbi részeiből – elsősorban a túlnépesedett Jáváról – idetelepült bevándorlókból áll. Indonézia államvallása az iszlám, ennek ellenére a város feletti dombról hatalmas neonkereszt és a Jesus felirat hirdeti az itt tevékenykedő misszionáriusok fennhatóságát. A missziós központ falán lógó térképek tanúsága szerint az elmúlt alig pár évtizedben olyan munkát végeztek, hogy ma a kőkorszakinak titulált szigetnek alig van olyan pontja, ahol még ne ismernék tanaikat.

A továbbutazásunkhoz szükséges engedélyre a reptéren, illetve a városi rendőrség portáján várunk, majd

pár perccel indulás előtt sikerül feljutnunk a Baliem-völgybe induló mai utolsó repülő fedélzetére. Majdnem lemaradtunk, de ezt a dicstelen státuszt némi kézpénz ellenében helyiek vállalták helyettünk. A városszéli Sentani-tó után végeláthatatlan zöld erdő felett repülünk, később megpillantjuk az Amazonashoz méltó Mamberamo-folyót, majd fél óra múlva ereszkedni kezdünk.

A sziget nyugati felének közepén elhelyezkedő völgy már kilencezer éve lakott, de a nyugati „civilizáció” számára egészen 1938-ig ismeretlen maradt. Sajnos nem örökre. A völgy és legnagyobb városa, Wamena már korántsem a civilizációtól mentes hely. Egyre kevesebb pápua bennszülöttet látni hagyományos, pontosabban hiányos öltözetben.

Az indonéz telepések és a völgy távolabbi pontjairól idetelepült dani és lani törzsbéli emberek által sűrűn benépesített völgyben a csupán péniszvédő tokot, azaz „kotekát” viselő férfiak látványa főleg a szállodák és a reptér környékére korlátozódik. Köszönhető ez a nagyvárosi létnek és a hajdani „koteka hadműveletnek”, minek során a kormány és a misszionáriusok nyugati ruhákba öltöztették a „vadakat”. Igaz, már itt, 1666 méteren is elég hűvös van, így igazán nem lenne korrekt csupán a feeling kedvéért elvárni a helyiektől, hogy reggelente egy szál végtagban induljanak dolgozni.

A turisták zöme itt, a völgy skanzenszerű falvai közt ingázik pár napot, lefotózza a többszáz éves pápua múmiát, megnéz egy beöltözős harci jelenetet, majd lerepül a déli, mocsaras vidékre, az Aszmatokhoz, hogy később elmesélje, milyen vad helyen járt. Wamena emiatt sem különbözik az átlag indonéz településtől, de van itt reptér, autók, boltok, áram, karaoke és internet café is. Pápuán, a partvidéket leszámítva nincsenek utak, a

A nyugati rész, Pápua tartomány

valóban nem az elkényelmesedett, tengerparti bulikban megfáradt turistáknak való hely...

települések gyalog, a síkságon hajóval vagy légi úton közelíthetőek meg. Ebből kifolyólag a völgybe szinte minden légi úton érkeznek. Kivéve a környező hegyvidék lakóit, akik saját lábán, akár 50–100 km-t is gyalogolva „ugranak” le a városba vásárolni, csereberélni.

Látszik, hogy a természetes növénytakaró a völgy egészében le van irtva, és minél messzebb kerülünk tőle, annál eredetibb emberekkel találkozhatunk. Ehhez nem kell más, mint egy helyi túraszervező és pár alkalmi hordár. Nélkülük – az indonéz nyelv ismerete hiányában – nem jutnánk messzire, angolul csak itt a völgyben beszélnek páran. Óvatosnak kell lenni, az indonéz túraszervezők hamar törbeccsalják a gyanútlan turistát, hogy aztán napokig a közeli falvak egyikét kerülgessek velük, vagy a fákra épített kunyhókban lakó „műkorowai törzset” mutogassák kuriózum gyanánt. Hosszas tanakodás után a Baliem-völgy szurdokrészébe induló, ötnapos túrára vállalkozunk, és csak némi ételt viszünk magunkkal, így fejenként csak egy teherhordóra lesz szükségünk.

Ez nem azért van, mert puhányak vagyunk, hanem a cipelés helyett a táj szépségeire és a fotózásra szeretnénk összpontosítani. Lani törzsbéli embereink az elkövetkezendő öt napban a völgy legszebb részébe, a hagyományos értelemben vett turistáktól mentes Baliem Szurdokba kalauzolnak bennünket. Mivel holnap elég korán indulunk, éppen csak annyi időnk van, hogy feltöltsük konzerv készleteinket és vacsorázzunk egy utolsó ízleteset. A terv szerint, időhiány miatt csak a yali törzs területének peremét érjük el, majd egy másik úton visszafordulva jutunk vissza Wamenába.

A völgy szélét jelképező Kurimáig már elkészült a betonút, ezért gyalogtúránk innen indul. A napi program nagyjából abból áll, hogy le-föl mászunk a szűkülő folyóvölgy meredek ösvényein, majd délután valamelyik falu fából ácsolt templomában vagy a tanító házában verünk tábort. Fürdés a patakban, bolhák a konyhával szolgáló kerek fűkunyhókban... Vezetőnkkel a túra elején megállapodtunk, hogy azt esszük, amit a teherhordók, így étrendünk meglehetősen szegényes, azaz édesburgonyára, sült banánra és az erdőben szedett zöldségekre, páfrányokra korlátozódik. Nekem kifejezetten ízlik az édesburgonya és az erdőben szedett gyomok, de társaim már második nap az elvétve található csirkék árát kérdezzétek, illetve olyan is akad, aki a zsebében lapuló édességekkel próbál a disznók közelébe férkőzni. Megdöbbentő, hogy a dani törzs kertjei menyire rendezettek és tiszták, egyetlen fehérjeforrásuk azonban a nagy becsben tartott, és csak ritkán földkemencébe kerül disznó, esetleg csirke. A nagy becsben tartott, vaddisznó-szerű jószág szinte családtagnak számít, és nem ritka az asszonyok mellén csüngő, nevelésre szoruló kismalac látványa sem.

A csupán pár fűkunyhóból álló Kilise településig egyenesen felfelé mászunk, majd a keskeny ösvényt követve az 1947 méteren fekvő Ibiroma faluig jutunk. A danik jellegzetes, kerek kis házait, a honai-t kőből rakott kerítések és rendezett kiskertek övezik. A vad kannibálokról olvasott történetek után megnyugtató látvány a kiskertben szorgoskodó pápua „harcosok” látványa. Hiába gondoljuk, hogy ma kétezer méter fölé jutunk, hirtelen lefelé vesszük az irányt és ötszáz méterrel lejjebb, Wamerekben alszunk. Habár errefelé még gyakori a kósza turista, a helyiek kitörő örömmel fogadnak bennünket. Az üdvözlés szívből jön és igazán jóleső érzés, amikor az egy szál kotekába öltözött, kőbaltás bácsi mosolyogva kezdet ráz velünk.

Másnap is korán indulunk, hogy a völgy aljába eresz-

kedve átkeljük a gyorsfolyású Baliem-folyó felett imbolgó, rozoga függőhídon. Egyesével és csak lépésben haladva jutunk át, így próbálva elkerülni, hogy nevünket már csak emléktáblába vésve olvassák az utánunk jövők. A félelem nem alaptalan, a kurimái hídnál pár éve japán turisták és teherhordók zuhantak a mélybe. A túloldali ösvény természetesen felfelé indul, hogy a híddal megegyező nevű, 1712 méteren fekvő Wesagalep faluba vezessen.

Útközben több meztelen, csupán kotekát viselő emberrel találkozunk, vállukon kőbalta, kezükben íj, hátukon fonott szatyor vagy homloktarisznya, de a lakosság zöme már a segélyként érkezett nyugati használt ruhát viseli. Ez részben divat, részben a kormány és a korábban érkezett misszionáriusok tevékenységének

i

PÁPUA Új-Guinea Óceánia egyik állama, mely a Föld második legnagyobb szigetének, Új-Guinea szigetének keleti részét és számtalan kisebb szigetet foglal magában. Fővárosa és a néhány nagyvárosának egyike Port Moresby. 850-féle bennszülött nyelv és legalább ennyi hagyományos népcsoport létezik a 6 milliónál valamivel kisebb létszámú országban. Az egyik leginkább vidékies jellegű ország is, csupán a népesség 18%-a él városokban. Az ország az egyike a legkevésbé felfedezettnek is kulturális és földrajzi értelemben is, és vélhetően számos felfedezetlen növény- és állatfaj él Pápua Új-Guinea belsejében. Forrás: Wikipédia

köszönhető, akik az itt élőkben csupán a barbár, civilizálatlan vadakat látják. Tény, hogy esténként eléggé lehül a levegő, így számunkra érthetetlen, hogy lehet kibírni kotekában... Kétféle kotekás létezik. Az egyik a városokból jól ismert, a turisták kedvéért „beöltözött” (azaz levetkőzött) ember, a másik a földeken dolgozó, hagyományhű pápua. Ha ezek, a kotekát még népviseletként hordó, kb. 50–70 éves emberek kihalnak, nem lesz már aki továbbvigye a hagyományokat. A hagyományos népviseletek gyorsabban tűnnek el mint gondolnánk. Húsz éve a Wamenában landoló repülőt még „csupas” benszülöttek várták, ma ennek nyoma sincs.

„...hiába, az itt élő oposszumokat már mind megették a falusiak.”

Itt, a falvakban egyelőre még mindenki nyilakkal mászkál és a lelkesen vadászó fiataloknak köszönhetően az itt élő erszényesek csodálatos fajainak nyomát sem látjuk. Következő szállásunkon, Pukamban a táborház mellett kísérőinkkel a környék állatairól beszélgetek, és sikerül rávennem őket, hogy az elfogyasztott vodka

hatása és a zuhogó eső ellenére éjszakai állatlesre induljunk. A hajnali eső áztatta, sűrű bozótosban történő zseblámpás hegymászás valóban nem könnyű, de hiába, az itt élő oposszumokat már mind megették a falusiak. Egy másik, szintén fán élő erszényessel, a kuskusszal is csak a faluban parádézó öreg kotekájába tűzve találkozunk, de később kiderül, hogy nem az egész állatot, mindössze annak farkát gyömöszölte a pénisztokba.

Büszkén mutogatja portékáját, de kotekánk már van, molyrágta kuskuszborre meg nem vágyunk. A szomszéd kunyhóból csodaszép paradicsommadár bőrök kerülnek elő, míg a kisgyerekek élő békákkal elégítik ki zoológiai érdeklődésüket. Negyedik nap nagyjából szintben maradunk és egy csodálatos köderdőn át elérjük a 2136 méteres Wuserem csúcsot és hágót. A ködből felsejlő, meztelen felsőtestű dani nénitől mindössze pár forintnyi összegért végre sikerül némi gyümölcsöt venni. Valódi felüdülés az édesburgonya és gyomnövények fogyasztása után.

Az igazi ínycsésztés túránk utolsó napján vár minket. A völgyhöz közeledve már van térerő, így pápua túravezetőnk megrendeli a kicsit turistás, de látványos

A hagyományos népviselet helyett legtöbbször már a segélyként érkezett nyugati használt ruhát viselik

„disznó-fesztivált”. A disznóölésre Kilise falu teljes lakossága, sőt pár lelkes hordárunk is be, pontosabban leöltözik, majd kezdetét veszi a zenés, táncos mulattság.

„A Baliem-völgy érintetlen részeinek emlékével fejünkben térünk vissza a civilizációba...”

A falu rangidős férfitagjai hagyományos módon lenyilazzák az előre kiválasztott szerencsétlen disznót, majd villámgyorsan megperzselik, hatalmas földkemencébe teszik, gyomokat halmoznak rá és jóízűen megeszik. Sokat nem kaptunk belőle, de a környező erdőkben szedett, elképesztő mennyiségű zöld páfrány és édesburgonya szabad préda... Közeledünk a völgyhöz, amit az egyre nagyobb gyalogos forgalom, a leírtott hegyoldalak és a repülőtérré érkező gépek zaja jelez. De az emberek még itt is barátságosan kö-

szöntenek minket, nyoma sincs a „kondérba velük” érzésnek. Nehéz itthagyni a vidéket és barátságos lakóit. A Trigana Air meglehetősen rozoga, félig teherszállító gépen repülünk vissza Jayapurába. Beszállásnál a gép hátuljánál lévő lépcső felé terelnek bennünket, de a pillanatnyi figyelmetlenséget kihasználva sikerül bemásznom a pilótafülke mögötti rakodótér ajtaján. Egy biztonsági ember kapaszkodik utánam és a beszállókártyám után érdeklődik. Ülőhellyel nem tudnak szolgálni, a steward is a csomagokon ül, így a két pilóta között állva fotózom végig az utat.

Az egykori katonai pilóták barátságosak, kávéval kínálgatnak és a környék nevezetes földrajzi pontjait mutogatják. A Baliem-völgy érintetlen részeinek emlékével fejünkben térünk vissza a civilizációba, ahol nem időzünk sokat. Még ma szeretnénk átjutni a határ túloldalán váró ismeretlen vadonba, a pápua új-guineai Sepik-folyó vidékére...

